

Witold Bayer

Powstanie i dotychczasowy rozwój Ośrodka Badawczego Adwokatury

Palestra 21/1(229), 128-138

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z PRAC OŚRODKA BADAWCZEGO ADWOKATURY

I

Powstanie i dotychczasowy rozwój Ośrodka Badawczego Adwokatury

Naczelna Rada Adwokacka, na posiedzeniu plenarnym w dniu 14 stycznia 1973 roku, uchwaliła powołać do życia przy Naczelnej Radzie Adwokackiej Ośrodek Badawczy Adwokatury. Uchwała ta stanowi m.in., co następuje:

„Celem Ośrodka jest programowanie i prowadzenie doskonalenia zawodowego, prac badawczych dotyczących adwokatury oraz jej funkcjonowania w systemie prawa PRL.

Zadania swoje Ośrodek realizuje w szczególności przez: opracowanie programu, metod i form organizacyjnych szkolenia aplikantów adwokackich, doskonalenie zawodowe adwokatów, wydawanie materiałów pomocnych w pracy zawodowej i prowadzenie Centralnej Kartoteki Orzecznictwa, pomoc konsultacyjną adwokatom i radcom prawnym, prowadzenie prac badawczych związanych z wykonywaniem zawodu adwokata (socjologia zawodu, ochrona zdrowia, postęp techniczny itp.) oraz opracowanie historii adwokatury polskiej”.

Powołanie Ośrodka poprzedziły wszechstronne studia specjalnej Komisji organizacyjnej, złożonej z doświadczonych działaczy samorządu adwokackiego.

Od wielu lat w publicystyce zawodowej i w wystąpieniach członków palestry podnoszona była i rozwijana idea stworzenia własnej placówki naukowo-badawczej. Na mocy uchwały Prezydium NRA z dnia 12 lipca 1973 r. powstały w Ośrodku trzy sekcje, odpowiadające tematycznie trzem głównym kierunkom działalności OBA: sekcja ogólnych prac badawczych, sekcja historyczna i sekcja doskonalenia zawodowego.

Kierownictwo Ośrodka stanowią: kierownik, jego zastępcy i sekretarz.¹

W celu inspirowania poczyniń Ośrodka oraz opiniowania planów pracy i oceny jego działalności została powołana przez Plenum NRA Rada Programowa.²

Siedziba Ośrodka znajdowała się do niedawna w lokalu NRA przy ul. Brackiej nr 20a. Na posiedzeniu Prezydium NRA w dniu 9 września 1976 r. zostały dokonane uzgodnienia w sprawie nowego rozmieszczenia agend OBA. Stosownie więc do tych uzgodnień — poczynając od 1 listopada 1976 r. — w domu przy ul. Lekarskiej nr 7, na parterze i w przyziemiu mieści się Muzeum Adwokatury Polskiej (obecnie

¹ Skład kierownictwa Ośrodka w chwili obecnej stanowią: kierownik — adw. Włodzisław Bayer, powołany przez Plenum NRA; zastępcy kierownika — adw. Zygmunt Kropiwnicki (pierwotnie adw. Jerzy Nowakowski) i adw. dr Wiesław Łukawski oraz sekretarz — adw. Andrzej Szczerbiński (pierwotnie adw. Władysław Kempfi), wszyscy powołani przez Prezydium NRA.

² Obecny skład Rady Programowej przedstawia się następująco: przewodniczący prof. dr adw. Kazimierz Buchała; członkowie — adw. adw. Zygmunt Albrecht, dr Kazimierz S. Askanas, doc. dr Andrzej Kiszka, dr Stefan Kosiński, dr Jerzy Kurcyusz, dr Roman Łyczyszek, Ryszard Marek, dr Juliusz Niekrasz i dr Stanisław Wąsowicz.

jeszcze w stadium organizacji), a w lokalu Rady Adwokackiej w Warszawie przy Al. Ujazdowskich nr 49 na parterze dwie sale przeznaczone są na zbiory Biblioteki Adwokatury, natomiast w pozostałych dwu pokojach mieszczą się sekretariat Ośrodka oraz wymienione wyżej sekcje: ogólnych prac badawczych, historyczna i doskonalenia zawodowego.³

*

Program działalności Ośrodka nakłada na jego wykonawców szczególne obowiązki osobistego zaangażowania, znacznego nakładu energii i czasu oraz wiedzy specjalistycznej, nie mającej bezpośrednio wiele wspólnego z wykonywaniem zawodu adwokata.

Ponieważ siedzibą Ośrodka jest Warszawa, przeto tutaj działa większość agend Ośrodka. W tych warunkach trudno zjednać do pracy w Ośrodku tych członków adwokatury, którzy już pełnią czynności społeczne w zespołach adwokackich, w Radzie Adwokackiej i w licznych jej komisjach, w Naczelnej Radzie Adwokackiej i licznych jej komisjach, jak również w redakcji „Palestry”. Trudności osobowe są boleśnie odczuwalne i nadal nękają kierownictwo Ośrodka.

Czynione od dawna próby tzw. deglomeracji agend tylko częściowo się powiodły. W Szczecinie mieści się redakcja Słownika Biograficznego Adwokatów Polskich. Rada Adwokacka w Łodzi na posiedzeniu w dniu 15 czerwca 1976 r. powołała Komisję Współpracy z Ośrodkiem Badawczym Adwokatury.⁴ Jest to instytucja zupełnie nowa i dotychczas jedyna w kraju. Z uwagą i nadzieją należy śledzić rozwój tej eksperymentalnej placówki. W porozumieniu z kierownictwem Ośrodka omawiana Komisja podjęła się organizacji i prowadzenia Zespołu d/s Adwokatów Literatów i Dziennikarzy. Istnieją poza tym indywidualne powiązania Ośrodka z wybitnymi działaczami spoza Warszawy, mianowicie członkami Rady Programowej, członkami Zespołu d/s Wymowy Sądowej oraz z korespondentami Redakcji Słownika Biograficznego Adwokatów Polskich i członkami Sekcji Historycznej.

*

W krótkim stosunkowo czasie, bo zaledwie w ciągu czterech lat, podejmując różne inicjatywy, Ośrodek nawiązał współpracę z instytucjami oraz przedstawicielami różnych środowisk zawodowych i społecznych, naukowych i kulturalnych. Chodzi tu zwłaszcza o Ministerstwo Kultury i Sztuki, Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, Wojskową Akademię Polityczną im. F. Dzierżyńskiego, Państwową Wyższą Szkołę Teatralną w Warszawie, Ośrodek Kultury Mowy SPATiF-ZASP, Redakcję Naczelną Polskiego Słownika Biograficznego w Krakowie, Bibliotekę Sądu Najwyższego, Zakłady Radiowe im. Kasprzaka w Warszawie oraz o indywidualnie występujących wybitnych aktorów, socjologów, bibliotekarzy, inż.-architektów, muzealników, znawców wychowania fizycznego i sportu.

Ośrodek, jako szczególnego typu instytucja naukowo-badawcza, rozwija swą działalność niezależnie od bieżących zadań adwokatury przewidzianych w ustawie oraz niezależnie od systemu zarządzania określonego w regulaminach. Nie jest w istocie

³ Sekretariat jest czynny codziennie w godz. od 11 do 14. Podajemy też: kod pocztowy 00-536 oraz telefon: centrala 21-44-11 lub 21-44-12, wewn. 2.

⁴ Skład osobowy tej Komisji stanowią: jako przewodniczący — adw. Alfred Dreszer, a jako członkowie — adw. adw.: Zygmunt Albrecht, Jan Kanty Cisek, dr Juliusz Leszczyński i dr Leszek Sługocki.

swej organem samorządu adwokackiego, wykonawczym czy administracyjnym.

Ośrodek prowadzi studia długofalowe, podejmuje prace doświadczalne, a opracowania swe przekazuje Naczelnej Radzie Adwokackiej do rozważenia i ewentualnej realizacji.

Badanie przeszłości i krytyczna ocena stanu dzisiejszego zachęcają do kształtowania wizji przyszłych zadań. Ośrodek Badawczy Adwokatury dąży do tego, aby nie zaginęła pamięć o wybitnych adwokatach i o zdarzeniach oraz zjawiskach w adwokaturze znamiennych, aby ujawnione zostały i należnym szacunkiem otoczone wartości społeczne i kulturalne adwokatury, wreszcie aby — opierając się na postępowych wzorach przeszłości przy stosowaniu współczesnej nauki i organizacji — nakreślone zostały prawidłowe kierunki rozwoju zawodu i samorządu adwokackiego, aby w adwokaturze działało się coraz lepiej.

*

Wyniki czteroletniej działalności Ośrodka uzasadniają pogląd, że powołanie do życia tej instytucji było w pełni uzasadnione. Świadczy o tym przegląd dotychczasowych osiągnięć OBA, przedstawiony niżej.

1. Ogólne prace badawcze

Warunki wykonywania zawodu adwokata, postęp techniczny, ochrona zdrowia, powiązanie z nauką prawa, ustawowe zadania adwokatury, działalność pozazawodowa adwokatów — oto zagadnienia, które w pierwszej kolejności przekazano na warsztat prac badawczych. Wydaje się rzeczą interesującą przedstawić obecny stan podjętych badań w tej dziedzinie.

a. Ankieta socjologiczna

Po wielomiesięcznych przygotowaniach odbytych z udziałem adwokatów Jerzego Nowakowskiego i dra S. Kazimierza Askanasa oraz biegłego socjologa doc. dra hab. Anny Preiss opracowano ankietę o warunkach wykonywania zawodu adwokata. Ankieta jest powszechna i anonimowa. Jej cele określa wystosowany przez kierownictwo OBA apel do członków zespołów adwokackich, w którym zaznaczono, że chodzi o zebranie wiarygodnych wiadomości o obecnych warunkach wykonywania zawodu adwokata, o socjologiczne opracowanie odpowiedzi na ankietę i umożliwienie Naczelnej Radzie Adwokackiej — na podstawie wyników ankiety — podjęcia skutecznych działań na rzecz poprawy warunków wykonywania zawodu adwokata.

W październiku 1976 r. rozpoczęła się realizacja badania ankietowego. Kwestionariusze zostały wysłane do 3.712 adwokatów za pośrednictwem kierowników 412 zespołów adwokackich. W połowie grudnia 1976 r. było już widoczne, że ankieta spotkała się z pozytywną oceną środowiska. Tymczasowe obliczenia wykazują, że nadesłano ok. 2.000 odpowiedzi. Na początku 1977 r. nadesłane odpowiedzi będą poddane opracowaniu przez znawców z dziedziny socjologii i statystyki.

Na kolejną realizację w pierwszym kwartale bieżącego roku czeka druga ankieta na temat aplikacji, adresowana do wszystkich aplikantów adwokackich. Wyniki tej drugiej ankiety będą pomocne przy ustalaniu nowego programu kształcenia aplikantów.

b. Postęp techniczny

Technika pracy zawodowej członków adwokatury jest skrajnie konserwatywna i zacofana. Ośrodek rozpoczął studia zmierzające do wprowadzenia usprawnień tech-

nicznych i ulepszeń organizacyjnych w codziennych zajęciach zawodowych adwokata i pracy kancelaryjnej w zespołach adwokackich. Przygotowane zostały na ten temat dwa referaty współpracowników Ośrodka: adw. Jerzego Nowakowskiego pt. „Formy postępu technicznego w pracy adwokatów” i adw. Kazimierza Ogrodzkiego pt. „Udoskonalenie pracy w zespołach”.

Tak zwane trudności obiektywne (brak środków finansowych, szczupłość lokali, niechęć do zmian techniki pracy) sprawiają, że elementy naukowej organizacji oraz współczesna aparatura biurowa zbyt powoli i z pewnymi oporami wprowadzane są do zespołów adwokackich.

c. Higiena pracy zawodowej i ochrona zdrowia adwokata

O zdrowotności adwokatury pisałem przed kilku laty w ówczesnej „Gazecie Sądowej”:

„Działalność obrończą wypełnia codzienna walka o prawo, o sprawiedliwość, o ochronę najwyższych dóbr człowieka. Walka, która przynosi sukcesy i radości, ale również porażki, rozczarowania, ujemne oceny.

Jest zjawiskiem naturalnym, że praca zawodowa wywołuje przeżycia emocjonalne, rodzi stany psychiczne o silnym nieraz napięciu i prowadzi do napięć nerwowych. Działają liczne bodźce szkodliwe dla zdrowia adwokata. Czy i jaki wpływ na kondycję adwokata ma wyczerpująca praca umysłowa, wykonywana często w niekorzystnych warunkach zewnętrznych? Czy podlegamy stresom? Czy istnieją choroby zawodowe adwokatów? Wydaje się pożyteczne, by na pytania te udzielić rzeczowej odpowiedzi.”

Z inicjatywy Ośrodka dwa wstępne przyczynki do tego tematu opracowali: adw. Jan Sędek pt. „Propozycje w zakresie przystąpienia przez OBA do rozwinięcia prac badawczych nad higieną pracy zawodowej i ochrony zdrowia adwokata” oraz adw. Tadeusz Piekarski pt. „Uwagi w sprawie projektowanych prac naukowo-badawczych nad higieną pracy i ochrony zdrowia adwokata.”

Wyniki pierwszej ankiety socjologicznej przyczynią się do prawidłowego określenia optymalnych warunków higienicznych do wykonywania zajęć zawodowych. Planuje się również prowadzenie specjalnych badań lekarskich. Zebrany w ten sposób materiał informacyjny pozwoli specjalistom na postawienie diagnozy i zalecenie — w razie potrzeby — odpowiedniej terapii.

d. Wiąż zawodową adwokata z nauką prawa

Na prośbę OBA rady adwokackie nadesłały w 1974 roku informacje, które pozwoliły na sporządzenie dwu poniższych zestawień:

1. Lista dotycząca stopni naukowych obejmująca adwokatów i aplikantów:
na studia doktoranckie uczęszczało 59 osób
do przewodu doktorskiego dopuszczono 11 osób
stopień doktora uzyskały 124 osoby (nie licząc 83 doktorów sprzed 1939 roku)
do przewodu habilitacyjnego dopuszczono 2 osoby
stopień docenta-doktora habilitowanego przyznano 6 osobom

razem: 202 osoby

2. Lista pracowników nauki obejmująca adwokatów i aplikantów:
A. pracownicy naukowo-dydaktyczni w szkołach wyższych:
profesor zwyczajny — 3 osoby, profesor nadzwyczajny — 2 osoby, docent

— 4 osoby, wykładowca — 2 osoby, adiunkt — 4 osoby, starszy asystent — 2 osoby

razem: 17 osób;

B. pracownicy naukowo-dydaktyczni w Polskiej Akademii Nauk lub w innych instytutach naukowo-badawczych — 6 osób (bez wskazania stanowisk).

Powyższe dane wymagają analitycznego opracowania. Dążymy do tego, aby więź zawodu adwokata z nauką prawa była nieprzerwana i coraz ściślejsza ku pożytkowi praktyków i teoretyków. Prace naukowe członków adwokatury będą szczególnie wyeksponowane w zbiorach Biblioteki Adwokatury.

e. Funkcjonowanie adwokatury w systemie prawa PRL

Mimo usilnych starań nie udało się dotychczas opracować naukowo zagadnień objętych tym przewodnim tematem. Kierownictwo Ośrodka zamierza zwrócić się do wydziałów prawa naszych wyższych uczelni z propozycją, aby interesujące nas zagadnienia stały się tematem prac magisterskich lub rozpraw doktorskich.

f. Twórczość literacka i dziennikarska

Projektowane jest urządzenie jesienią 1977 r. sesji naukowej poświęconej twórczości literackiej i dziennikarskiej adwokatów. Rozważone mają być m.in. tematy: wpływ adwokatów literatów na kształtowanie się opinii o podstawowych zagadnieniach adwokatury, rola adwokatów-dziennikarzy w informowaniu społeczeństwa o działalności samorządowej i pracach zawodowych adwokatów, o potrzebie i znaczeniu monografii opisującej twórczość literacką i dziennikarską adwokatów.

Grupa literatów liczy 25 adwokatów, grupa dziennikarzy — 11 (obliczenia oparte na informacjach dziekanów rad adwokackich).

Organizacji i prowadzenia Zespołu d/s Adwokatów Literatów i Dziennikarzy podjęła się, jak już zaznaczono wyżej, działająca przy Radzie Adwokackiej w Łodzi Komisja Współpracy z Ośrodkiem Badawczym Adwokatury.

g. Twórczość plastyczna

Zespół Organizacyjny Muzeum Adwokatury Polskiej urządza wiosną 1977 roku I Ogólnopolską wystawę prac adwokatów plastyków (malarstwo, rzeźba i grafika). Komunikat informacyjny o programie i organizacji tej wystawy jest ogłoszony niżej na str. 138—140.

Grupa malarzy liczy 17 adwokatów, grupa rzeźbiarzy — 4, grupa grafików — 4 (obliczenie to oparte jest na informacjach dziekanów rad adwokackich).

h. Sport i wychowanie fizyczne

Doceniając znaczenie kultury fizycznej w życiu współczesnego społeczeństwa, kierownictwo Ośrodka powołało Zespół d/s Sportu i Wychowania Fizycznego.⁵ Program prac Zespołu obejmuje m.in. określenie wytycznych do uprawiania przez adwokatów sportu i czynnego odpoczynku, opracowanie monografii o udziale adwokatów w rozwoju sportu i wychowania fizycznego w Polsce w okresie 1918—1976,

⁵ Skład osobowy Zespołu jest w tej chwili następujący: przewodniczący — adw. Kazimierz Kalinowski; członkowie — adw. adw. dr William Beyer, Jerzy Bogobowicz, Andrzej Hebda, Jerzy Lewiński, Konrad Lorenc, Ryszard Parulski, Adam Piechocki, Aleksander Piłarski, Andrzej Rościszewski, Jacek Wasilewski, Maria Zuchowicz.

gromadzenie dokumentów oraz eksponatów rzeczowych przeznaczonych do działu sportu i wychowania fizycznego Muzeum Adwokatury Polskiej.

Zaproszony przez Zespół znany trener państwowy i znawca kultury fizycznej Jan Mulak ujął swe uwagi i zalecenia w formie artykułu, poświęconego zagadnieniom młodości i sprawności fizycznej do późnego wieku.

Ciekawe wiadomości przyniosła ankieta adresowana do adwokatów i aplikantów adwokackich — zawodników, trenerów, sędziów i działaczy sportowych.

Wypada podkreślić, że zbiory muzealne Muzeum Adwokatury wzbogaciły się o unikalne eksponaty ofiarowane przez adw. Jerzego Bogobowicza, Kazimierza Kalinowskiego, Ryszarda Parulskiego, Adama Piechockiego, Aleksandra Pilarzkiego i innych. W stadium przygotowań znajduje się organizacja Zespołu d/s Turystyki.

2. Prace historyczne

Bibliografia historii adwokatury polskiej ujawnia brak w piśmiennictwie opracowań encyklopedycznych i wydawnictw naukowych ujmujących systematycznie dzieje adwokatury.

Znajomość przeszłości palestry jest raczej zjawiskiem wyjątkowym. Inicjatywy Ośrodka ocenić wypada jako próby o dalekim zasięgu działania w tak zaniedbanej dotychczas dziedzinie badań historycznych.

a. *Słownik Biograficzny Adwokatów Polskich*

„Słownik” utrwali pamięć o wybitnych adwokatach polskich i o ich osiągnięciach zawodowych i publicznych. Życiorysy znamienitych adwokatów świadczyć będą o udziale palestry w działalności politycznej i społecznej, o udziale w tworzeniu nauki prawa i kultury narodowej.

Redakcja Słownika Biograficznego Adwokatów Polskich⁶ z siedzibą w Szczecinie planuje wydanie trzech tomów, z których pierwszy obejmie biogramy adwokatów zmarłych do roku 1918, drugi — zmarłych do roku 1944, a w trzecim zamieszczone będą biogramy z okresu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Prace redakcji skupiały się przede wszystkim nad przygotowaniem materiałów do I tomu Słownika.

Ogłoszony w numerze 1 „Palestry” z 1975 r. tymczasowy spis haseł spełnił w zasadzie pokładane w nim nadzieje. W tekach redakcyjnych bądź w stadium wykańczania u autorów znajduje się już kilkaset biogramów.

Z redakcją w Szczecinie współpracują: oddział w Warszawie,⁷ Łódzka Komisja Współpracy z OBA⁸ oraz powstający ośrodek w Krakowie⁹.

b. *Pamiętniki*

Czynione były energiczne starania o ożywienie twórczości wspomnieniowej zasłużonych seniorów naszej palestry. Pamiętnik jest i pozostanie wartościowym przekazem wiadomości o ludziach, którzy odeszli, i czasach, które minęły. Do archiwum historycznego Ośrodka złożono już kilkadziesiąt pamiętników.

⁶ Redaktor — adw. dr Roman Łyczywek, z-ca redaktora — adw. Tadeusz Burakowski.

⁷ Redaktor — adw. dr Edward Muszański, sekretarz — adw. Maria Czarnecka.

⁸ Adwokaci: Alfred Dreszer, dr Juliusz Leszczyński i dr Leszek Sługocki.

⁹ Pod przewodnictwem adw. dra Jana Pleszowskiego.

c. Muzeum Adwokatury Polskiej

Aby ocalić od zapomnienia ważniejsze fakty i dane dotyczące adwokatów oraz wyeksponować dorobek adwokatury polskiej i jej wybitnych przedstawicieli oraz udział adwokatów w życiu publicznym kraju, kierownictwo Ośrodka powołało w lutym 1974 r. Zespół Organizacyjny Muzeum Adwokatury Polskiej.¹⁰

Celem Muzeum jest stałe gromadzenie i eksponowanie dokumentów, przekazów oraz dóbr kultury, dotyczących adwokatury polskiej, w postaci np. eksponatów rzeczowych: strojów urzędowych w przekroju historycznym, legitymacji, zaświadczeń adwokackich, fotografii, publikacji o adwokaturze i adwokatach, aktów odnoszących się do statusu adwokata i całej korporacji adwokackiej, jej ustroju, składu osobowego, władz, dokumentacji opisującej udział w obronie kraju, w walkach niepodległościowych i ruchach rewolucyjnych, dowodów ilustrujących pozazawodową działalność adwokatów itp.

W dniu 20 września 1975 r. delegacja OBA została przyjęta przez mgra Stanisława Brzostowskiego, wicedyrektora Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków w Ministerstwie Kultury i Sztuki. W toku konferencji omówiono zagadnienia związane z programem i organizacją Muzeum Adwokatury Polskiej. Dyrektor Brzostowski oświadczył delegacji, że organizatorzy Muzeum mogą liczyć na życzliwe poparcie ze strony Min. Kultury i Sztuki, a w szczególności na zatwierdzenie statutu Muzeum w stanie organizacji oraz na pomoc fachową i techniczną.

Na wniosek kierownictwa OBA Prezydium NRA w dniu 20 listopada 1975 r. podjęło uchwałę o utworzeniu Muzeum Adwokatury Polskiej jako jednostki organizacyjnej Ośrodka Badawczego Adwokatury i o nadaniu mu statutu.

W dniu 19 grudnia 1975 r. w Ministerstwie Kultury i Sztuki odbyło się podpisanie aktu erekcyjnego Muzeum Adwokatury Polskiej przez dra Józefa Fajkowskiego, podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki, oraz przez adw. dra Zdzisława Czeszejkę, prezesa NRA. W uroczystości wzięli udział Adam Zborowski, podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, przedstawiciele Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, Prezydium NRA oraz kierownictwo Ośrodka.

Zbiory muzealne były do niedawna gromadzone, porządkowane i przechowywane tymczasowo w lokalu „Palestry” przy ul. Bonifraterskiej nr 10c w Warszawie. Obecnie Muzeum Adwokatury Polskiej w organizacji mieści się w domu przy ul. Lekarskiej nr 7 w Warszawie.

Spełniły się więc marzenia twórców Muzeum, a coraz bogatsze zbiory znajdują godne miejsce w nowej, stałej siedzibie. Siedzibie odnowionej i przystosowanej do ekspozycji zbiorów muzealnych. Uroczystego otwarcia Muzeum oczekiwać można na początku 1978 r.

d. Szkice z dziejów adwokatury polskiej

Jako tzw. wkładka do numeru 1 „Palestry” z 1976 roku ogłoszona została praca zbiorowa pt. „Szkice z dziejów adwokatury polskiej”, wydana staraniem Ośrodka Badawczego Adwokatury, pod redakcją adw. dra Romana Łyczwyka.

¹⁰ Skład osobowy Zespołu: przewodniczący — kolejno adw. Edmund Kornacki, adw. Juliusz Kloss, a od 8 lipca 1975 r. mgr Aleksander Zółkiewski, główny specjalista d/s prawno-organizacyjnych Min. Kultury i Sztuki Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, obecnie kustosz; sekretarz — mgr Elżbieta Charazińska, pracownik naukowy Galerii Malarstwa Polskiego Muzeum Narodowego w Warszawie; członkowie — adw. adw. Alicja Adamska, Daniela Bondarewska, Tadeusz Halecki, Kazimierz Kalinowski, Juliusz Kloss, Wanda Klott, Maria Krasnodębska, Elżbieta Kumaniecka, Regina Matrasiowa oraz Michał Świderski, pracownik Działu Technicznego Muzeum Narodowego w Warszawie.

e. Sesja naukowa poświęcona dziejom adwokatury polskiej

W ramach uroczystości związanych z XXX-leciem adwokatury szczecińskiej Ośrodek zorganizował w Szczecinie w dniu 4 kwietnia 1976 r. drugą sesję naukową na temat dziejów adwokatury polskiej. Uczestnicy sesji rozważyli trzy zagadnienia: 1) działalność OBA w zakresie historii adwokatury, 2) Słownik Biograficzny Adwokatów Polskich — wybrane sprawy redakcyjne i wydawnicze oraz 3) plan prac badawczych w zakresie historii adwokatury polskiej.

Przebieg sesji i uchwały omówił szczegółowo adw. dr Jerzy Saski w sprawozdaniu opublikowanym w numerze 8—9 „Palestry” z 1976 r. (str. 100—104).

f. Nagroda NRA za najlepszą pracę dotyczącą dziejów adwokatury polskiej

Zmarły niedawno adw. Borys Ołomucki z Warszawy złożył propozycję przekazania NRA książeczki oszczędnościowej PKO na okaziciela z wkładem 100.000 zł jako fundusz nagród, z tym zastrzeżeniem, że odsetki od tej kwoty byłyby przeznaczone co roku na nagrodę za najlepszą opublikowaną pracę dotyczącą dziejów adwokatury polskiej. Prezydium NRA postanowiło wyrazić podziękowanie adw. B. Ołomuckiemu i ustanowić nagrodę w wysokości 5.000 zł za najlepszą pracę (studium, monografię, esej) dotyczącą dziejów adwokatury. Pełny tekst uchwały w tej sprawie ogłoszony został w nrze 4 „Palestry” z 1974 r., str. 107.

W dniu 15 lipca 1975 r. sąd konkursowy przyznał po raz pierwszy wspomnianą wyżej nagrodę za publikację w roku 1974 w zakresie historii adwokatury polskiej adw. drowi Romanowi Łyczynkowi ze Szczecina za pracę pt. „Piśmiennictwo adwokatury”, ogłoszoną w dziele zbiorowym pt. „Adwokatura PRL” (Biblioteka PALESTRY). Laureat przeznaczył otrzymaną kwotę 5.000 zł na nagrody dla aplikantów adwokackich za najlepiej przez nich opracowane życiorysy adwokackie do I tomu Słownika Biograficznego Adwokatów Polskich.

W dniu 26 października 1976 r. sąd konkursowy przyznał nagrodę adw. Janowi Gadomskiemu za pracę opublikowaną w nrze 3 „Palestry” z 1975 r. pt. „Kartka ze wspomnień adwokata z lat 1939—1944”.

3. Doskonalenie zawodowe

a. Kartoteka orzecznictwa

Prezydium NRA uchwałą z dnia 10 stycznia 1974 r. upoważniło Ośrodek do wydawania Kartoteki Orzecznictwa Sądu Najwyższego. Na stanowisko redaktora Kartoteki został powołany adw. dr Wiesław Łukawski.

W okresie od 1 kwietnia 1974 r. (tj. od chwili uruchomienia Kartoteki Orzecznictwa SN) do 31 grudnia 1974 r. zostało opracowanych i wydrukowanych sześć zestawów orzeczeń o łącznej liczbie 1.138 pozycji. W roku 1975 ukazało się jedenaście zestawów o łącznej liczbie 2.029 pozycji. W roku 1976 wydawnictwo było kontynuowane. Odbiorcami kartoteki są wszystkie zespoły adwokackie i rady adwokackie oraz indywidualni odbiorcy. Nakład wynosi ok. 550 egzemplarzy.

Ubolewać należy, że w zespołach adwokackich w sposób niewystarczający udostępniane są adwokatom zestawy orzeczeń. Pożądanym przeto rozwiązaniem byłaby możliwość prenumeraty Kartoteki Orzecznictwa przez wszystkich praktykujących adwokatów. Niestety, ograniczenie dostawy papieru sprawia, że zwiększenie nakładu nie jest w tej chwili możliwe.

Wydawnictwo Kartoteki jest finansowo samowystarczalne.

Kartotekę uzupełni suplement w postaci przeglądu (poczynając od 1974 r.) bibliografii prawniczej.

b. *Sympozja na temat prawa lokalowego i kodeksu pracy*

W związku z uchwaleniem przez Sejm PRL ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o prawie lokalowym i ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. o kodeksie pracy Ośrodek zorganizował w okresie od listopada 1974 r. do czerwca 1975 r. ogólnokrajowe sympozja w ramach doskonalenia zawodowego członków zespołów adwokackich.

Sympozja odbyły się w Ośrodku Turystyczno-Wypoczynkowym „Pod Dębami” w Świdrach Małych koło Warszawy. W sympozjach wzięło udział 442 adwokatów. Koszty ich uczestnictwa zostały wyrównane przez macierzyste zespoły z konta 34a.

Program sympozjum z zakresu prawa lokalowego obejmował 7 tematów i 18 godzin wykładów. Kierownikiem naukowym sympozjum był adw. Kazimierz Dyszlewski, a wykładowcami — adwokaci: Jan Czerwiakowski, Roman Daniec, Kazimierz Dyszlewski, Stefan Mizera, Lesław Myczkowski, Maurycy Pakier oraz sędzia SN Eugeniusz Mielcarek.

Wykłady na sympozjum z dziedziny kodeksu pracy dotyczyły 8 tematów (17 godzin). Czynności kierownika naukowego pełnił adw. Józef Zieliński. Grono wykładowców stanowili sędziowie Sądu Najwyższego: Antoni Filcek, Witold Formański, dr Maria Rafacz-Krzyżanowska, prof. dr Mieczysław Piekarski, Janusz Pietrzykowski, sędzia Sądu Wojewódzkiego Michał Kulczycki oraz adwokaci: docent dr Mirosław Gersdorf i adw. Józef Zieliński.

Uczestnicy obu sympozjów otrzymali od organizatorów skrypty. W zeszytach pierwszym zostały zamieszczone opracowania, których autorami byli wykładowcy na sympozjum prawa lokalowego. Zeszyt drugi zawierał skrótowe opracowanie wykładów wygłoszonych na sympozjum kodeksu pracy.

Należy na zakończenie dodać, że stosownie do uchwały Plenum Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 16 października 1976 r. organizatorem sympozjów i kursów — poczynając od 1977 r. — będzie Komisja Doskonalenia Zawodowego i Szkolenia Aplikantów powołana przez Prezydium NRA. Ośrodek zaś kontynuować będzie, bez żadnych zmian organizacyjnych, prace badawcze w zakresie programu i metod szkolenia aplikantów adwokackich oraz doskonalenia zawodowego adwokatów.

c. *Konsultacja zawodowa*

Kierownictwo Ośrodka uznało, że konsultacja zawodowa w środowisku adwokackim jest na ogół pomyślnie realizowana w drodze bezpośrednich koleżeńskich porad i dyskusji w zespołach. Rada Adwokacka w Krakowie wprowadziła ponadto konsultację zawodową wewnątrzbiową.

Ośrodek ze swej strony przesłał radom adwokackim do rozważenia i ewentualnego stosowania regulamin Krakowskiej Komisji Konsultantów Adwokackich.

d. *Wymowa sądowa*

W dniu 19 września 1974 r. został powołany Zespół d/s Wymowy Sądowej.¹¹ „Palestra” w nrze 3 z 1975 r. opublikowała referaty przygotowane przez członków

¹¹ Skład osobowy Zespołu: przewodniczący — adw. Olgierd Missuna (obecnie p.o. przewodniczącego adw. Witold Ferfet); zastępca przewodniczącego — adw. Henryk Nowogródzki;

Zespołu w zakresie podstawowych zagadnień związanych z wymową sądową. Działalność Zespołu rozwija się wielostronnie.

W dniu 20 marca 1975 r. w sali im. Adama Mickiewicza Audytorium Maximum Uniwersytetu Warszawskiego odbyło się tzw. „Spotkanie ze współczesną wymową sądową”. Przybyli na nie m.in. przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości z wiceministrem A. Zborowskim na czele, profesorowie wyższych uczelni, sędziowie, adwokaci i młodzież prawnicza (łącznie 750 osób).

W imprezie tej wystąpili kolejno: adw. dr Z. Czeszejko, prezes NRA, doc dr hab. A. Murzynowski, prodziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, adw. O. Missuna, przewodniczący Zespołu d/s Wymowy Sądowej, M. Kulczycki, sędzia SW, dr T. Majewski, sędzia SN, adw. dr W. Pocij, wiceprezes NRA, i H. Szletyński, prof. Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie. Słuchacze nagrodzili oklaskami znakomite przemówienia.

W dniu 12 maja 1975 r. Prezydium NRA i kierownictwo Ośrodka podejmowały w siedzibie NRA przedstawiciele Ośrodka Kultury Mowy SPATiF i ZASP w osobach prof. Haliny Kurkowskiej, prof. Henryka Szletyńskiego, znakomitego aktora Jana Świderskiego, reżysera Stanisława Wohla i mgr Krystyny Mazur.

Uzgodnione zostały zasady i formy współpracy pomiędzy Zespołem d/s Wymowy Sądowej a Ośrodkiem Kultury Mowy.

Na zaproszenie Komendanta Wojskowej Akademii Politycznej im. F. Dzierżyńskiego w Warszawie członkowie Zespołu d/s Wymowy Sądowej już trzykrotnie uczestniczyli jako wykładowcy w Kursach Kultury Języka urządzanych przez Akademię. Prelekcje adwokatów W. Ferfeta, C. Jaworskiego i H. Nowogródzkiego zostały pochlebnie ocenione przez władze Akademii i słuchaczy.

Ośrodek Badawczy Adwokatury, w porozumieniu z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, zorganizował Studium Wymowy dla studentów III i IV roku. Studium to, trwające od 16 lutego do 31 maja 1976 r., objęło 27 godzin wykładów i 3 godziny zajęć praktycznych z wymowy.

Kierownictwo naukowe sprawował adw. Witold Bayer. Wykłady wygłosili: adw. Tomasz Bartczak, adw. dr Zdzisław Krzemiński, prof. dr Halina Kurkowska, adw. dr Roman Łyczywek, mgr Krystyna Mazur, adw. Olgierd Missuna, adw. Jerzy Nowakowski, adw. Henryk Nowogródzki, adw. Mirosław Olczyk, adw. dr Władysław Pocij, Andrzej Szczepkowski, art. dram., prof. Henryk Szletyński i adw. Tadeusz de Virion.

W sali Sądu Wojewódzkiego zajęcia praktyczne prowadzili adwokaci: T. Bartczak, S. Dryjski, C. Jaworski i Z. Krzemiński.

Współpraca podjęta przez Ośrodek z Uniwersytetem Warszawskim okazała się wielce pożyteczna dla młodzieży prawniczej, która tłumnie wypełniała Audytorium im. prof. Śliwińskiego i żywo reagowała na wypowiedzi prelegentów. Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UW prof. dr Zbigniew Resich w piśmie do prezesa NRA z 9 października 1976 r. tak pisze m.in.:

„Prowadzone w II sem. roku akadem. 1975/76 Studium Wymowy, które zaliczyliśmy studentom III i IV r. jako jeden z wykładów uzupełniających, spotkało się z wysoką oceną tak pracowników naszego Wydziału, jak i studentów. Wyrażam nadzieję, że nasza owocna współpraca będzie kontynuowana w przyszłym roku akademickim”.

Wszystkie wykłady zostały zapisane na taśmie magnetofonowej. Laboratorium Zakładów Radiowych im. Kasprzaka w Warszawie podjęło się wykonania kopii nagrań w ten sposób, że każdy wykład będzie zapisany na oddzielnej taśmie kasetowej. Komplet 15 kaset obejmie więc 15 wykładów.

Kierownictwo Ośrodka uznało, że odtworzenie wykładów o wymowie przy pomocy magnetofonu kasetowego może się stać eksperymentem pomocnym w zakresie doskonalenia retorycznego aplikantów i adwokatów. Na apel Ośrodka w tej sprawie rady adwokackie zamówiły 26 kompletów, tj. 390 kaset. Wykonanie zamówienia nastąpi w 1977 roku.

W toku są przygotowania do nowej, interesującej próby szkoleniowej, mianowicie seminarium techniki żywego słowa. Zamierza się do programu włączyć wykłady i ćwiczenia: wykłady — z zakresu mechaniki głosu i techniki wymawiania, a ćwiczenia — z zakresu dykcji, mimiki i gestu.

Prowadzenie seminarium zostanie powierzone profesorom Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej. Życzliwa pomoc rektora Tadeusza Łomnickiego jest rękojmią urzeczywistnienia naszych zamierzeń.

e. Biblioteka Adwokatury

Założenie i otwarcie Biblioteki uległo odroczeniu do czasu przydziału odpowiedniego lokalu. Nastąpiło to dopiero w listopadzie 1976 r. Architekt wnętrz, specjalista w zakresie urządzeń bibliotecznych, rozpoczął już pracę nad projektem umeblowaniu dwu sal bibliotecznych (w domu Rady Adwokackiej, Aleje Ujazdowskie nr 49). Niestety, na wykonanie mebli trzeba oczekiwać długie miesiące.

Tymczasem gromadzone są i porządkowane książki i czasopisma pochodzące z bibliotek Rady Adwokackiej w Warszawie, Rady Adwokackiej w Lublinie, Naczelnej Rady Adwokackiej, z darów prywatnych oraz z własnych zakupów.¹²

*

Osiągnięcia Ośrodka będą o tyle cenniejsze, o ile do ich uzyskania przyczynią się szersze kręgi adwokatów-społeczników. O tę dobrą wolę współpracy, o zrozumienie celów, do spełnienia których powołano Ośrodek Badawczy Adwokatury, apeluję do wszystkich Czytelników „Palestry” głęboko przekonany, że namawiam do dzieła, które będzie pięknym świadectwem dojrzałości społecznej i jedności zawodowej polskiej adwokatury.

adw. Witold Bayer

II

I Ogólnopolska Wystawa Prac Adwokatów Plastyków w Warszawie

Zespół Organizacyjny Muzeum Adwokatury Polskiej urządza w Warszawie w dniach od 1 czerwca do 30 czerwca 1977 roku I Ogólnopolską Wystawę Prac Adwokatów Plastyków.

Prace będą wystawiane w salach Rady Adwokackiej w Warszawie, Aleje Ujazdowskie 49.

¹² Pracami organizacyjnymi Biblioteki kierowali adwokaci: Józef Korabiński i Mieczysław Kijas. Obecnie sprawami Biblioteki zawiaduje adw. Zygmunt Kropiwnicki.